

трибуна

arsenal[®] 10

Приемник на в. "Заводска трибуна"
Издание на "Арсенал" АД

на стр. 6 - 7

Д-р Валери Кацунов

7 декември 2018г. • година VIII • брой 197

Акценти

Адрес на редакцията: гр. Казанлък, бул. "Розова долина" 100, офис 8 (срещу Митницата)

„Арсенал“ ВПЕЧАТЛИ В ИНДОНЕЗИЯ

С изключително модерен
тирговски ориентиран
щанд се представи „Арсена-
лък“ АД на международно-
то изложение за фирми от
отбранителната индустрия
„INDO DEFENCE EXPO 2018“
в Джакарта, Индонезия.

Форумът се проведе през
ноември, в него участваха
най-големите в този бранш
в света 44 страни. Сред тях
е и „Арсенал“ АД - България.
В рамките на трите дни на
форума в Джакарта посети-
телите са били близо 23
хиляди души, с конкретен
интерес към изложениите
продукти.

И през трите дни на изложе-
нието щандът на „Арсенал“,
разположен на 90 кв. метра
площ, се е радвал на излю-
чителен интерес от високо-
поставени посетители, каза
за „Трибуна Арсенал“ из-
пълнителният директор на
„Арсенал 2000“ Христо Ибу-
шев. Той, заедно с двама от

регионалните директори от
отдел „Бизнес развитие“ на
тирговското дружество - Пе-
тър Асенов, директор за ре-
гион „Азия Пасифик“, и Пейо
Сизов, директор за Индия, са
представили продукцията на
„Арсенал“ на всички зainte-
ресовани посетители.

Делегации от Азиатския
регион, Латинска Америка
и Африка са проявили из-
ключителен интерес към
продукцията на „Арсенал“.
Индонезия е традиционен
партньор на дружеството
вече две десетилетия, като
това партньорство се задъл-
бочава и увеличава свояте
параметри през годините,
категоричен е Христо Ибу-
шев. Към продукцията на
„Арсенал“ сериозен интерес
са проявили представители
на индонезийската армия
и полиция.

Продължава на стр. 6

ПРОГРАМА НА „АРСЕНАЛ“ ИЗЧИСЛЯВА ОТРАБОТЕНОТО ВРЕМЕ ДО МИНУТА

Продължава на стр. 3

Празнични ваучери за Коледа

За поредна година работещите в „Арсенал“ АД и „Арсенал 2000“ АД ще получат коледни празнични ваучери, на стойност 60 лева. Те са допълнително над полагащи се всеки месец ваучери за храна, на същата сума. Бонусът е част от корпоративната социална програма на дружеството и се изплаща за поредна година. С коледните празнични ваучери работещите получават ваучери за 15-ти път в рамките на годината. По този начин допълнителната сума, която всеки един работещ в двете дружества получава през годината над работната си заплата, става 900 лева.

Близо 9 милиона лева изплаща в рамките на една година ръководството на „Арсенал“ АД на своите служители под формата на ваучери. Допълнителните ваучери се изплащат по традиция за Великденските празници, празника на „Арсенал“ и за коледно-новогодишните празници.

„Трибуна Арсенал“

Мотивирайте

своите служители, клиенти и партньори

www.edenred.bg

Идърред България Тел: + 359 2 974 0220 bulgaria@edenred.com

Висока степен на автома-
тизация, мощна откъм
статистика, безпристрастна,
поради съведендо до минимум
участие на човек - това на-
кратко е уникатната система
ОЕТ, която няма аналог
в България. Програмата е
излязо разработена в „Ар-
сенал“ АД и се прилага в
машиностроителното пред-
приятие за отчитане на от-
работеното време на всеки
един от хилядите работници
и служители във фирмата.
Абревиатура ОЕТ озна-
чава „Организация и ефек-
тивност на труда“ и на практи-
ка програмният продукт
е така създаден, че отчита
абсолютно всички фактори,
свързани с присъствието на
работното място и с отсъ-
ствията по различни причини,

Обява

До 20-ти декември тази година „Арсенал-2000“ АД - Казанлък продължава изкупу-
ването на акции от капитала на „Арсенал“ АД. Акциите се изкупуват по обявената до
тази дата преференциална цена.

Притежателите на такива акции, които желаят да ги продадат, могат да потърсят
повече информация на тел.: 0431/ 5 00 03.

На загубилите временните си удостоверения желаещи да продадат акциите си ще
бъде издаден дубликат.

За справка и информация - телефони:

0431/ 6 38 38, 0882 987 712 и вътрешен 21-31 - „Арсенал“ АД.
Работно време от 08:00 до 16:00 от понеделник до петък.

Издателски съвет: Николай Ибушев, Янко Запрянов, Цветан Шиков,
Добрин Драгнев.

Редколегия: Деляна Бобева - гл. редактор, Диана Нейчева, Мария Рашкова,
Първома Петкова, Мария Пискова, Миран Маденджиян, Юлия Младенова,
Венко Юнаков, Невена Атанасова,
Със съдействието на КНСБ и КТ „Подкрепа“ в „Арсенал“ АД.

Омбудсманът:

ПОВЕЧЕ ПРАВА И ПРОМЯНА В ПРАВИЛНИКА ЗА ДЕЙНОСТТА НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ПОСРЕДНИК

В първия си мандат като омбудсман на Казанлък Гинка Щерева поде поредица инициативи, ориентирани към повишаване на гражданската култура на подрастващите, както и такива, в полза на социално слаби граждани: Правна клиника, Дни на отворените врати за консултация с юристи, Първа лична карта, Гражданско образование на подрастващите, Финансова грамотност и други. От годишните ѝ отчети за работата ѝ, приети от Общинския съвет, става ясно, че има над 133 решения казуса, по които са се обръщали към нея граждани. Радушно подкрепя и всички добри каузи на територията на общината.

Гинка Щерева е бивш член на групата Експерти за Казанлък.

С избира й Казанлък е вторият град в област Стара Загора с местен обществен защитник. Градът ни бе един от първите в страната, дали път на институцията на местния омбудсман преди повече от 10 години.

Щерева е зодия Лъв, има син абитуриент, възпитаник на ППМГ „Никола Обрешков“.

Госпожо Щерева, с какво новият Ви мандат като обществен посредник в община Казанлък ще надгражда предходния?

През първия мандат в голяма степен координирах взаимоотношенията и бях „топла вързка“ между граждани и общинската администрация. И колкото повече навлизах в работата, толкова повече разбирах, че функциите и правомощията на обществения посредник в една община съвсем не се състои в това, в което той „де факто“ упражнява правомощията си. Причините за това са две: първо - гражданинте не винаги знайат по какви въпроси могат да се обръщат към местния обществен посредник, и второ - актуално през последните години стана гражданините да се обръщат към местните обществени посредници по всички въпроси, без да имат предвид техните правомощия. Това е свързано и с все по-голямата популярност, която има националният омбудсман госпожа Мая Манолова. В качеството ми на обществен посредник, вече за втори мандат, съз категорично убедена, че гражданините тързат често имат нужда от съдействие при разрешаване на техни спорове и проблеми не спешу представители на местната власт, а към доставчиците на обществени и комунални услуги. Това е включено в клетватата на

обществения посредник, но не е конкретизирано в Правилника за дейността на обществения посредник, който изработва всички местни парламенти. Това по никакъв начин би могло да допринесе за спокойствието на общинската администрация, защото, ако бъде разширен по никакъв начин обхватът на правомощията на местния омбудсман и той се занимава не само с жалби, които са срещу органите на местна власт и администрация, а и в обхватът му са включени всички доставчици на комунални услуги, то това ще създаде спокойствие на общинската администрация - от една страна, и от друга - ще доведе до още по-голяма значимост на институцията на местния обществен посредник. Предстои да се доразвият тези елементи.

Има една такава теза, която се налага сред една част от граждани и местните власти, че, видите ли, едва ли не, не ни е нужна тази институция по места, на фона на активността на националния омбудсман. Как изглежда Вашата контрапозиция на по-

Добни търъдения?

Ще кажа това: доколко е значима дадена институция, решаваша гражданините, които се обръщат към нея за помощ, съвет, защита. Държа да отбележа и това обаче: високият праг, с който се избират местните обществени посредници - 2/3 от целия състав на Съвета, прави почти невъзможен техният избор. В член 21-А от ЗМСМА се определят изискването за квалифицирано мнозинство, но не дава трактовка как да се избира омбудсманът - с явно или с тайно гласуване. Това на свой ред се решава от местните Общински съвети и съответно - от създавания Правилник за дейността на обществения посредник. Це си позволя една аналогия с националния омбудсман по този повод, с ясно и категорично разграничение: колкото и да са сродни по своята същност двете институции - на националния и на местния обществен посредник, та те не са институционално обвързани. Националният омбудсман упражнява своите функции въз основа на Закона за омбудсмана на Република България. Докато съществуването на местните обществени посредници е зависимо от чл. 21 т. А на ЗМСМА. Друга много съ-

ществена разлика е и това, че като национални институции, акредитирани за защищата правата на гражданините в България, са националният омбудсман и Комисията за защита от дискриминация. Те са акредитирани от международен координиран комитет към ООН, който въз основа на Парижките принципи от 1993 година е определил критериите за такава акредитация.

Към този момент омбудсманът на страната ни е в процедура за придобиване на по-висок статут към този комитет. В същото време направените пропреки към институцията от този Координиран комитет към ООН, и то още през 2011 година, са за изменение и допълнение в Закона за омбудсмана. От тази година, тоест 7 години по-късно, вече има такава промяна в Закона за омбудсмана на Република България - в посока изборът на омбудсман да става по много по-прозрачен принцип в национален мащаб и с явно гласуване. Променен е броят на гласовете на народните представители, като за избора на омбудсмана е нужно да са гласуали 50+1 от гласувалите народни представители. На фона на това, въпреки опитите в ЗМСМА, все още няма никаква съществена промяна, която да отразява промени на национално ниво. И всичко това опира до волята и желанието на Общинския съвет като институция. На фона на политическия плурализъм у нас, където в парламентите има, освен големи, и малки партии представени, става много трудно обединението около една кандидатура, и то консенсусно. В същото време не всичко, което изпълва дейността на омбудсмана е видимо пряко и ориентирано към гражданините. Оттам идва усещанието за синекуна длъжност. А то не е така. Считам, че през последните 5 години гражданините на Казанлък показваха, че имат необходимостта, най-малко дори от това - да бъдат консултирани: към кого да се обрънат - така, че да защитят най-добре правата си. С ограничения ресурс, с който се разполага по места за тази длъжност, на практика общественият посредник е и технически сътрудник, и шофьор, и PR и всичко. От гледна точка на конфиденциалността на казусите, които съм разглеждала през миналия мандат, бих могла да натрупам определен актив пред обществеността. Това не съм правила, защото считам, че не е редно да се разкрива същността на проблема. Считам, че институцията следва да се

ползва и с определен кредит на доверие и конфиденциалност, макар че има и много атрактивни случаи. Всички мои отчети от предходния мандат могат да се намерят на сайта на Община Казанлък, в опцията Обществен посредник. Там е записано всичко.

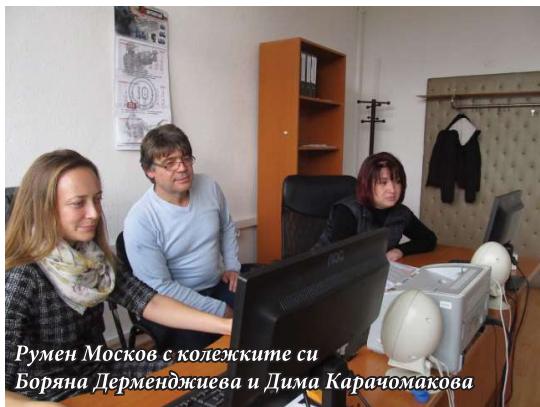
Какви ще са основните приоритети в работата Ви през новия мандат като обществен защитник?

Работата с подрастващите ще е една от основните ми дейности и ще продължа да работя в тази посока - за по-възвишение на тяхната правна, гражданска и финансова култура. Дори считам, че тази група трябва да се разшири и периодично да се провеждат дискусии, срещи-разговори, дните на отворените врати да продължат, за да се разшири правната култура на гражданините, без оглед на възрастта. Голяма част от проблемите на хората идват точно от дефицит по отношение на правната и гражданска култура. Ако бяхме по-информирани, със сигурност нямаше да има толкова много потърпевши от ЧСИ и обществени услуги. С повечето от тях вече имаме подписани Меморандуми за сътрудничество, така че и в тази посока ще продължи работата. Очаквам, че в последно време Община Казанлък полага усилия и определило има много облагородени площи в града. В същото време съм абсолютно убедена, че, ако не се променят културата ни на граждани и отношението ни към общото придобито имущество и неговото опазване, никој хубаво няма да остане. Затова считам, че и в тази посока мога да съм полезна, като се дефинират конкретни задължения на гражданин в тази посока. Може да се обвържат тези задължения и със Закона за етажната собственост и ангажментите на домоуправителите, като крайната цел е да се опазват хубавите придобивки в кварталите и пред жилищните сгради, в които живеем. Имам идея съвместно с Община Казанлък и учениците от Националната гимназия по пластични изкуства и дизайн в Казанлък да направим специални скейл/обрънати/ стапи по повод празника на града и по този интересен и иновативен начин да разказваме за Казанлък и забележителностите му. Ще продължа и работи си по разясняване на Закона за етажната собственост и всичко, което е важно за домоуправителите в тази посока. Конкретно - имам идея да се изработи специална информационна книга за етажната собственост, като в нея има всичко полезно, като мерки, права, задължения, често срещани

Продължава на стр. 3

Продължение от стр. 1

ПРОГРАМА НА „АРСЕНАЛ“ ИЗЧИСЛЯВА ...

**Румен Москов с колежките си
Боряна Дерменджиева и Дима Каракомакова**

така че крайните резултати да бъдат коректни, точни и обективни за всеки конкретен човек от всеки завод, цех, отдел, звено. Софтуерът позволява архивиране на данните, което дава възможност да се правят справки назад във времето. Напълно безпристрастно компютърът изчислява реално отработеното време на всеки един арсеналец, отчитайки до минута времето, през което той е преминал през пропускателната система и датчикът е отбелязал това, позвал е личен платен, неплатен или служебен отпуск, бил е в командировка, излизал е в болнични, пускал е почасов отпуск или е отсъствал по други причини. Системата ОЕТ е оазис важна база данни за всеки арсеналски работник и служител, върху която се изчислява работната му заплата.

Когато през 2011 година Сергей Сяров поема ръководството на отдел „Организация и ефективност на труда“ в „Арсенал“ АД, изчисляването на отработено време, на присъствията и отсъствията на работниците и служителите във всички заводи на предприятието ставало на хартиен носител.

Всеки месец се попълвали огромни табели, а служителите в икономическите отдели изчислявали на калкулатори часовете и минутите на всеки работник и попълвали съответните графи. Доста трудоемка работа. Тогава се зародила идеята за програмен продукт, който да замени огромната човешка труд и само за части от секундата да върши всички тези операции напълно автоматизи-

ра работната заплата, с действащото трудово законодателство в България, както и да има възможност в нея да се отразяват всички следващи промени. Така идеята за софтуер с марка „Арсенал“, свързан с работата в икономическите звена на дружеството, ражда сътрудничеството между отдел „ОЕТ“ с ръководител Сергей Сяров към дирекция „Финанси и икономика“ и отдел „Програмиране“ с ръководител Румен Москов към дирекция „Управление на процесите“. Взаимодействието между двамата специалисти и техните отдели създава един единствен, единствен в България, програмен продукт, който не само защото обслужва най-голямото машиностроително предприятие у нас, но и защото именно тук се полагат различни видове труд, което изисква изключителна гълъбовост при неговото отчитане. Вече седма година програмата ОЕТ е в основата на организацион-

ния режим в дружеството във всеки един момент, въз основа на който се получават данни за личния състав за съответния период. В нея се залагат работни смени и графики за сумирано изчисляване на работното време за

странена грешката, уточнява Москов, така че надеждността е на много високо ниво. И още нещо важно – за машината всички хора са еднакви, тя отразява данните напълно безпристрастно, така че тук човешкият субективизъм е напълно изключен, казват авторите на ОЕТ.

Още една програма набира скорост в „Арсенал“ АД. Неин автор е отдел „Програмиране“ с ръководител Румен Москов. Това е един вътрешен учебен портал за работещите в дружеството, които са свързани

Румен Москов

месеца, предварително уточнени от съответния ръководител. В сложния алгоритъм са заложени всички видове отсъствия, поради които работникът или служителят не е на работа.

Системата ОЕТ автоматично смята на електронен табел съответния месец дните на присъствие, отсъствия, коефициентите за двусменен, трисменен и непрекъснат режим на работа, коефициентите за отдалеченост, нощен труд, извънреден труд и други видове стимули и коефициенти, които са утвърдени със заповеди на ръководството на дружеството и участват във формирането на работната заплата.

Системата ОЕТ е много мощна откъм статистически данни, тя има висока степен на автоматизация, ръчният труд е сведен до минимум, много прецизна, казват нейните създатели – програмистът Румен Москов и консултантът от икономическия отдел Сергей Сяров. Преди всеки старт тя задължително прави проверка и, ако открие нередност, операциите автоматично се заключват, докато не бъде от-

започната от нормативни документи, стандарти, правила, сертификати, заповеди и друга документация, премине през така необходимия телефонен указател и се стигне дори до обедното меню в стола. Освен това, след като се регистрират, хората имат възможност да проверяват колко отпуски са ползвали и колко им остава, особено, ако по-често са пускали почасов личен отпуск. И накрая, през почивката, могат да видят фирмени новинки и да разгледат страниците на „Трибуна Арсенал“, публикувани в уеб портала. В последния, 197-и, брой на вестника ги очаква среща със създателите на единствената в страната система ОЕТ и на още любопитни компютърни програми, носещи марката „Арсенал“.

Юлия Младенова

Сергей Сяров

рано. Програмата трябвало да събере всички елементи, необходими като база за изчисляване на работната заплата, да бъде съобразена с Колективния трудов договор в „Арсенал“, с Правилника за вътрешния трудов ред в дружеството, с Вътрешните правила за организация на

съобразно изискванията, и се развива. Създадена е на база седно-премиалната и повременно-премиалната система за определяне на работната заплата в „Арсенал“. Съобразена е с националното законодателство и с вътрешните правила, действащи във фирмата. Чрез нея се следи за пропуска-

ZAKAZANLAK.BG

Обективната журналистика си има нов дом

НОВИЯТ ПОРТАЛ НА КАЗАНЛЪК И РЕГИОНА

WWW.ZAKAZANLAK.BG

Продължение от стр. 2

ОМБУДСМАНЪТ ГИНКА ЩЕРЕВА:

мерки, права, задължения, често срещани казуси, препоръки, препратки, възможности и дори опасности от проблеми, които могат да застигнат живещите в градите. Целта е тази книга изцяло да е стъпила на Закона за етажната собственост и в същото време да е един вид негово практическо огледало. Имам и една лично моя провокация, която сме обсъждали с колеги: възможност за deregistration на стария собственик. Въпросът е особено важен при закупуване на жилище, когато

често някой се налага да „наследи“ проблеми, неплатени задължения, такси от стария стопанин на имота. Но изчистването на този проблем ще изисква и ангажимент на МРРБ. Затова считам, че, ако ги има местните обществени посредници и те са активни, бих могли да локализират язвите в обществото и да препращат сигнала към законодателната база, с инициатива за законодателни изменения. Така че – терен за работа има, стига човек да иска да работи и да помога на хората.

Напоследък, след един трагичен инцидент през октомври край Тулово, в който живота си загубиха двама младежи, на преден план излезе дългото замитанието проблем с каруците по пътищата на страната, като опасност от ПТП. Как институцията на местния омбудсман може да е полезна в намирането на приемливо и трайно решение, което да е безопасно за всички страни?

Проблемът с каруците е проблем основно на ползвателите им. Не искам да

прозвучи дискриминационно, но е така. Всяко едно животно, което се движи и съществува на територията на община Казанлък, трябва да бъде регистрирано, чипирано, обезпаразитено. Тук би следвало да има два режима на регистрация и две организации, които да се занимават: Областна дирекция по храните и Община Казанлък – за регистрацията на каруциите. Контролът трябва да е съвместен и постоянен.

Въпросът е да се спазват наредбите и да се проследява този процес. Със сигурност и събираме съдържанието на тези такси, глоби или суми за регистрация, могат и ще имат и дисциплинарни ефекти, който пък ще има като цяло позитивен ефект върху спазването на правилата за движение в община.

ОМБУДСМАН

турност и събираме съдържанието на тези такси, глоби или суми за регистрация, могат и ще имат и дисциплинарни ефекти, който пък ще има като цяло позитивен ефект върху спазването на правилата за движение в община.

Деляна Бобева

Шанс за развитие!

„Арсенал“ АД - Казанлък търси да назначи **Електротехник**.

Работната позиция е за пречиствателната станция на територията на дружеството.
Кандидатите трябва да имат средно техническо образование. Опит на подобна позиция е предимство.

Фирмата предлага редица бонуси: ваучери за храна, поемане на транспортни разходи, ако кандидатът е от община Стара Загора, както и добри възможности за кариерно израстване.
Желаещите да кандидатстват за позицията могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД

www.arsenal-bg.com/kadri

или да ги получат от гише Пропуски на централния портал от 07.00 до 17.00 часа.
Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес:

kadri@arsenal-bg.com

или да бъдат подадени лично в приемната на фирмата всеки делничен ден от 10.00 до 12.00 часа на адрес:
гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, офис №4.

„Арсенал“ АД търси да назначи на постоянен трудов договор **лаборант** към Пречиствателната станция на дружеството.

Изисквания: средно или висше химическо образование.
Опитът на подобна позиция ще се счита за предимство, но не е задължителен.

За нуждите на дружеството се търсят още и:

- **Началник смяна**
- **Началник на участъци**

Кандидатите за тези позиции следва да са с висше образование или с поне 1 година трудов стаж.

За позициите могат да кандидатстват и специалисти със средно специално образование в сферата на машиностроението, с минимум с 5 години стаж.

За предимство се счита опитът на предишна позиция.

Фирмата предлага редица социал-

ни бонуси и възможности за кариерно и допълнително професионално развитие, месечни ваучери за храна, както и допълнително по 150 лева за отдалеченост за кандидати от община Стара Загора.

Желаещите да кандидатстват за позиции-те могат да изтеглят документи от сайта на „Арсенал“ АД www.arsenal-bg.com/kadri или да ги получат от гише Пропуски на Централния портал от 7.00 до 17.00 часа. Попълнените документи могат да бъдат изпратени на електронен адрес:

kadri@arsenal-bg.com

или подадени лично в Приемната на фирмата всеки делничен ден от 10.00 до 12.00 часа на адрес:
гр. Казанлък, бул. „Розова долина“ № 100, офис №4
Повече информация за възможностите за работа в „Арсенал“ АД, както и за конкретните позиции и условия, можете да получите от Направление „Човешки ресурси“ на фирмата на телефон **0431/ 5 77 47**.

ZAKAZANLAK.BG

Обективната журналистика си има нов дом

НОВИЯТ ПОРТАЛ НА КАЗАНЛЪК И РЕГИОНА

WWW.ZAKAZANLAK.BG

ЦЕНИ РЕЦЕПЦИЯ ХОТЕЛ „АРСЕНАЛ“ - ЛЯТО 2019год.

Посочените цени са за **една нощувка за цяло помещение**.
Цената е в лева на база ALL INCLUSIVE

	<u>Нисък сезон</u>	<u>Среден сезон</u>	<u>Висок сезон</u>
Заетост и тип стая	01.06. - 21.06. 01.09. - 30.09.	22.06. - 12.07. 24.08. - 31.08.	13.07. - 23.08.
Двама възрастни /двойка стая/	133.00	146.00	176.00
Единично настаняване на възрастен в двойна стая	109.00	120.00	144.00
Трима възрастни/тройка стая/	199.50	219.00	264.00
 1възрастен + 1 дете (0-5,99) /двойка стая/	109.00	120.00	144.00
 1 възрастен + 1 дете (6-11,99г.) /двойка стая/	119.70	131.40	158.40
1 възрастен + 2 деца (0-5,99г.) /двойка стая/	109.00	120.00	144.00
1 възрастен + 2 деца (0-5,99г.) (6-11,99г.) /двойка стая/	119.70	131.40	158.40
1 възрастен + 2 деца (6-11,99г.) /тройка стая/	172.90	189.80	228.80
1 възрастен + 2 деца (6-11,99г.) /двойка стая/	152.95	167.90	202.40
2 възрастни + 1 дете (0-5,99г.) /двойка стая/	133.00	146.00	176.00

2 възрастни + 1 дете (6 – 11.99) /двойна стая/	166.25	182.50	220.00
2 възрастни + 1 дете (6-11,99г.) /тройка стая/	186.20	204.40	246.40
2 възрастни + 2 деца (0-5,99г.)(6-11,99г.) /тройка стая/	186.20	204.40	246.40
2 възрастни + 2 деца(6-11,99г.) /тройка стая/	219.45	240.90	290.40
Двама възрастни /апартамент/	154.00	173.00	200.00
2 възрастни + 1 дете (6-11.99г.) /апартамент/	192.50	216.25	250.00
3-ма възрастни /апартамент/	215.60	242.20	280.00

Настанявания допълнително в двойна/тройна стая:

Дете от 0 - 5.99 г. – безплатно, но е без право на легло
а на редовно 80% от него.

Настанявания допълнително в апартамент:

Дете от 0 - 5.99 г. – безплатно, но е без право на легло
Дете от 6 - 11.99 г. на допл. легло - 50% от цената на редовно легло
3-ти възрастен на допълнително легло - 80% от цената на редовно легло

РАННИ ЗАПИСВАНИЯ ЗА РАБОТНИЦИ И СЛУЖИТЕЛИ от фирма „АРСЕНАЛ“

- 01.11.18г. - 31.01.19 г. - 35% /отстъпка/
- 01.02.19 г. - 29.02.19 г. - 30% /отстъпка/
- 01.03.19 г. - 31.03.19 г. - 25% /отстъпка/
- 01.04.19 г. - 30.04.19 г. - 20% /отстъпка/
- 01.05.19 г. - 31.05.19 г. - 15% /отстъпка/

РАННИ ЗАПИСВАНИЯ ЗА НЕРАБОТЕЩИ във фирмa „АРСЕНАЛ“

- 01.11.18г. - 31.01.19 г. - 30% /отстъпка/
- 01.02.19 г. - 29.02.19 г. - 25% /отстъпка/
- 01.03.19 г. - 31.03.19 г. - 20% /отстъпка/
- 01.04.19 г. - 30.04.19 г. - 15% /отстъпка/
- 01.05.19 г. - 31.05.19 г. - 10% /отстъпка/

www.complex-arsenal.com
e-mail: complex_arsenal@abv.bg

За резервации:

GSM 0885538239 - Венета Георгиева
От 09:00 до 17:00 часа
от понеделник до петък

За информация и записвания
СК „КНСБ Арсенал“ АД
тел.: 21-56

0888 58 26 73

и синдикалните комитети на КНСБ
по заводи

Следващият брой на в. „ТРИБУНА АРСЕНАЛ“
ще излезе на 20 декември.

От 22 декември 2018 година до 6 януари 2019 година
вкл. „АРСЕНАЛ“ АД е в коледна ваканция.

СВЕТЛА ОТ 1/282 СВЕТИ В АЛЕЯТА НА СЛАВАТА

Срещаме се със Светла в ранната вечер на един под-
сърдил студ в края на ноември. Тъмно. Светла пристига с бързи малки кракчи и, докато ситно приближава, силуирана рисува огромен букет цветя, който е прегърнала здраво, заради вятъра... Вече съвсем близо, Светла ми се очертава все по-ясно и образът ѝ бързо се събира само в две неща – буйно бухнала черна коса и широка, много широка усмивка. Такива усмивки има само на празник. Няма как едно интервю да се превърне в толкова сияйна радост, мисля си, и няма как това да не се превърне в първия ми въпрос: „Какъв празник е днес!...?“. „Рожденят ден на дъщеря ми Ивета!“, – свети Светла и вече ми става ясно, че тази светла жена е поделила празника си днес на две – за обичта си към дома и за обичта си към едно друго, в пъти по-голямо семейство. Семейството на другия си дом – „Арсенал“, с което празникът е общ през странниците на „Трибуна Арсенал“. Но Светла ѝ е близко всичко, свързано с работата. И съпругът Стайко, и дъщерята Ивета също са в 1/282. Но усещането за дом на работата не е само това – Светла е тук още от ученичка. През 80-те завърши тогавашното СПТУ „Фр. Енгелс“ и веднага постъпва на работа в оръжеената индустрия. Друга съдба не си е представяла, а за тази, която има – никак не съжалява. Казва го убедено. Все пак, Макар с вид на слабовато момиче, тя вече има опита на всеки човек, който гони своите 50 години. Скоро ще ги навърши. Но никак, ама никак не ѝ личат.

Светла не спира да се усмихва, докато си говорим. През цялото време, като веселия оранж в букета за дъщерята. Рожденният ден напира – петгодишният внук зъвни: „Бабо, да ми донесеш батерии!“. Баба запомня. Скоро у дома се надяват да дойде и още едно внуче. Този път момиченце. Молят се: „Дано да е наред всичко!“, – нормални човешки неща. Зетят е обещал тази вечер да подгответи всичко. Бъдещата, за втори път, майка трябва да повече да си почива. Другата щерка на Светла не е в Казанлък. Завърши кинооператорство и монтах в Университета в Благоевград. Реализацията в тази професия е труда. Искат се не само диплома, умения и талант, но и „връзки“. Но младостта не губи надежда. Макар външни да е винаги добре дошла, семейството не изключва възможността малката щерка да намери себе си извън родния град. Идвашата Коледа, разбира се, ще събере всички край масата на Светла и Стайко. Някога те се запознали на дискотека. Оженили се бързо. Като много други

от това поколение, пълно с надеждите на 80-те. Надеждите бързо понамали. Го-

проблеми и радости, за тях е нещо нормално. Така са щастливи. Затова Светла казва, че в личния си живот не съжалява за нищо. Стайко години наред бил в състава на БДЖ, но след големите съкращения преди години, намира мястото си в „Арсенал“. „В един цех сме, но в различни смени...“, – смее се тя. Работата на три смени не я притеснява. Първо било по-трудно. Но после, след цял живот от 7.30 до 16.30

часа в завода, тя разбира, че сменият режим има и предимства. Дори нощната смяна е вече нещо, с което е свикнала. Работи се на втора категория, с един час по-малко. В 1/282 сега са събрани производствени процеси, които някога били на повече от едно места. Тук площадките са две. Хромира се, поцинкована се, изработват се различни анодирани покрития. Работниците в хромажна са доволни, че постепенно се обновява и производственото оборудване. Монтирани са и нови вани, стях се разработват на по-качествено и бързо. Светла определено ме усъдва с констатацията, че професията на галванотехника не е професия само за мъже.

„Половината сме жени“, – смее се тя. С времето така свиква тук, че линията й усещане е като на човек, който си е намерил мястото. Разбрала е, че професия не се усвоява за един-две дни или месеци. Не е лесно и тук. В цеха пристигат детали от целия „Арсенал“ – през тези операции изделията минават единствено тук. Някога не било така, но организацията сега е друга. Работата над ваните с химически разтвори не е проста, казва Светла. Ключът за постигане на качеството е в стриктното спазване на технологията. Важна е и

Със съпруга

подготовката на детайла. Но и усътът на всеки работник не е за пренебрегване. Придобива се с натрупането на опит. Детайлите идват от предишните операции в различно състояние – изисква се, за да се постигне стандартът на покритието, някои от тях да се държат повече, други по-малко в химическите разтвори. Светла, както и другите

п о - о п - итни работници, вече знаят как да напратят това. Времето на обработка е много важно, различно е при различните партиди и детайли. От опитните се учат и младите. Възприемат, научават се, казва отличничката от Алеята на славата на

арсеналци. Напоследък и в 1/282 има доста новодошли. Разширяването на производството, заради увеличаване обема на поръчките, не е само работа за всеки и по-високи заплати. На първо място, работата трябва да се свърши. А тя никак не е малко. Тук знаят това. За Светла е приятно, че работата е динамична, интензивна – така времето минава неусетно. С колежките дори се шегуват: „Пак не усещахме как мина денят!..“. Да си върши работата като хора-

С колеги на почивната станция

С внучето

рямата промяна на Прехода засяга всички. Но надеждите в този дом някои не се прекършили докрай. Някои хора просто се намират. И да се водят заедно през

работата над ваните с химически разтвори не е проста, казва Светла. Ключът за постигане на качеството е в стриктното спазване на технологията. Важна е и

дите нямат у дома баби-пенсионерки, които да помогат; умората от годините май натежава. Светла винаги е била част от колективата на Завод 1. Първият запис в трудовата ѝ книжка е 30-и септември 1987 г. Работи

ла е на няколко места, вкл. като окомплектовчик и отчетник на труда.

От 1987-а до сега, вече 31 години, усмивката на Светла свети из Завод 1. А сега – и от Алеята на най-добрите арсеналци.

Диана Рамналиева

та, за Светла е ежедневие. Но въпреки това, тя също се усъдва, когато начальничката Кристина Декова избира точно нещ за един от отличниците на голямото арсеналско семейство, подредени в Алеята на славата преди фирмения празник. И Светла, като много други, също се усъдва, че такива като нея, които си вършат работата добре, в колективата има много. Радва се, че новата шефка е млад човек, който се спрява много добре. И с организацията, и в работата с хората. Радва се и колективът. Сработват се точно. Някога имали повече време и да празнуват заедно. Дори в тежките арсеналски години на малки заплати и прословутите „аванси“ през 90-те, хората си останали близки и не отменяли задължителната почерпка в града след „заплата“. Вече не е така... Но причините са други, живее се по-бързо: хората нямат много свободно време; мла-

Доц. Валери Кацунов:

ДОКАТО НЕ ПРЕЖИВЕЕМ НЕЖИВЯНОТО,

- Доктор Кацунов, в научния архив на БАН се пазят документи от 11 век още. Там, по думите Ви, е въсъщност истинската история на България, която няма как да бъде интерпретирана политически некоректно. Защо въпреки всички обаче не сме лишиени от „удоволствието“ да създаваме по-коректна история?

По принцип интерпретацията на историческите документи е въпрос на личен избор и зависи много от конюнктура. Има периоди в българската история, когато историческите извори се коментират по един начин, а когато този период отмине и политическата конюнктура се промени, се коментират по друг начин. Един прост пример ще ви дам: някога учехме, че хайдутите са народни закрилници. Ама оказва се, че хайдутите са били обикновени разбойници, обирджии по пътя. Това е и истинският прочит от до-

кументите. Оказа се, че приказките за турското робство отговарят на друга политическа система и въсъщност бавно-бавно, още тогава е ясно, че чорбаджите не са изедници, както пишеше в мой учебник по история, а са хората, които въсъщност са платили Априлското въстание. Защото, оказва се, в Априлското въстание няма нито един орач, копач, а всичките са заможни хора, тъй като всеки си купува и пушката, и пистолета, и коня, и дрехите специално за това. А всичко това е много скъпо. И отгоре на всичко - зарязва си семейството и отива да се бие за нещо, което явно няма да спечели.

- За Вас, като историк, кое е най-изумителното от документите, които пази научният архив на БАН?

О, това е огромен архив. Имаме ръкописи, които се пазят от 11 век насам. Има църковна литература, сборници със смесено съдържа-

ние, има спомени на различни известни българи, фотографски материали. Сред тях има и едно описание на облеклото на българите от 1898 година, където са описани във всички области на царството какви дрехи носят хората, в селото, в града, различните етноси - българи, арменци, турци, евреи. Описано е как е облечен мъжът и как - жена, децата. В тази колекция има и около 160 фотографии по области, защото всичко това е минавало и през полицията, макар че не всяко областно управление на полицията по него време има фотоапарат. Но тези, които са имали, са заселили тези дрехи. Те са много интересни. И за казанльшкия район има снимки на дрехи и опи- сания.

- Кое е най-изкушаващото като документ, спомен, текст от архива?

Имам си любим текст. „Аз, Драгомир, писах. Аз, Севаст-

Огнян, бях кавалия при цар Шишман. Тогава турците воюваха, а аз държах за врата на цар Шишман“. Това е моментът, в който светско и религиозно са се слели. Севаст Огнян е кефалия при цар Шишман, той е управител на областта. Обаче когато воювали с турците, той държи за врата на цар Шишман. Врятва е изнесена най-отпред, разбира ли? Това ми е любимият надпис. Защото, когато съществува българската държава, хората не се поздравяват със „Здравей, българино!“, а казват „Помози Бог!“. Но държавата след това в един момент изчезва, на два пъти: по време на Византийското и след това на Османското владичество. И в двата случая българите остават само на въяра. И оттам минава етническата принадлежност. Тази принадлежност се пренася през църквата, след това се възстановява по пътищата на врата. И този механизъм все още го няма по нашите ученици по история, но някой ден ще се

възстанови. Убеден съм. Учехме и ние назад в годините едни такива страни неща и се оказа, че няма османско робство, няма защо да бъдем наричани „роби“.

- А как? Дълъг е този спор. Кой е коректният термин за Вас като историк?

... Трябва да се нарича владичество.

- Защо?

Още в тъмните османски кодекси пише кои са роби и какъв статут имат, кои са рага и какъв статут имат и кои са военни. Военни са тези, които получават заплата от държавата. И валията, и ходжата получават заплата от държавата. Кой плаща данъци? Рая. Рая са турци, българи, евреи, арменци...

Продължава на стр. 7

Продължава от стр. 1

„АРСЕНАЛ“ ВПЕЧАТЛИ...

Те са били впечатлени от продукцията на дружеството, допълни изпълнителният директор на „Арсенал 2000“.

„Арсенал“ е традиционен и редовен участник в INDO DEFENCE EXPO.

Тази година се проведе неговото осмо издание. Изложението привлича световния интерес на водещите фирми в този бранш и с научните си форуми и срещи, които се организират в трите експозиционни дни.

„Трибуна Арсенал“

Хубав личен празник отбелаяз тази седмица Ивайло Арнаудов, директор на Завод 6.

Нека всяка изминала година да го дарува с предимствата на старостта - мъдрост, спокойствие и вяра, и с предимствата на младостта - сила, надежда и красота!

Честит рожден ден!

Иди и виж

10.12. /понеделник/ 16.30 ч. площад „Севтополис“ - Коледно-новогодишен парад - запалване светлините на коледната елха

* * *

12.12. /сряда/ 17.30 ч. Художествена галерия - „РазЛИЧЕН“ - изложба скулптура на Христо Генев.

* * *

13.12. /четвъртък/ 17.30 ч. ЛХМ „Чудомир“ - „Гостенка в миналото“ - представяне на книга и изложба на Бела Бенова.

* * *

14.12. /петък/ 19.00 ч. Военен клуб - „Диджи-биджи“ - комедийно шоу.

* * *

15.12. /събота/ 11.00 ч. Галерия „Искра“ 4 - „Приключение в зимната гора“ - детско представление от репертоара на Театър „Любомир Каракчиев“ - премиера.

* * *

15.12. /събота/ 11.00 ч. ЛХМ „Чудомир“ - Коледна продукция на школата по пиано и забавна песен към НЧ „Възродена Искра-2000“.

* * *

15.12. /събота/ 17.30 ч. НЧ „Искра-1860“ - Коледен клавирен концерт на класа по пиано от ШИ „Е. Манолов“ с преподавател Елена Юлиянова.

* * *

16.12. /неделя/ 17.00 ч. ИМ „Искра“, Художествена галерия - Коледен концерт на учениците от класа по пиано на Елена Юлиянова.

Поради сливането на коледните и новогодишните празници и почивните дни, свързани с тях, се променя графикът за полагаване на торти за всички рожденияци.

Тортите са жест от страна на ръководството на „Арсенал“ и са изработени от сладкарите на „Столово хранене“ във фирмата.

На 17 декември - торти получават родените на 17, 18 и 19 декември.

На 18 декември - родените на 20, 21 и 22 декември.

На 19 декември - родените на 23, 24 и 25 декември.

На 20 декември - родените на 26, 27 и 28 декември.

На 21 декември - торти получават родените на 29, 30 и 31 декември.

ВАЖНО!

18.12. /вторник/ 17.30 ч. НЧ „Възродена Искра-2000“ - „Коледният дух“ - изложба на школата по изобразително изкуство „Ренина“.

* * *

18.12. /вторник/ 17.30 ч. НЧ „Искра-1860“ - Коледна продукция на класа по пиано от ШИ „Е. Манолов“ с преподавател Валя Костова.

* * *

18.12. /вторник/ 18.00 ч. ЛХМ „Чудомир“ - Коледен концерт на Смесен камерен хор „Севтополис“.

ТО НЯМА ДА ДОЙДЕ НОВОТО

всеки, който плаща данъци в държавата. И раята има официален статут. Тя има право на собственост, бациния. Човек със собственост не е роб. Човек, който плаща данъци, не е роб.

- Как се чувства човек като Вас, историк, колко комфортно в нашето време, след като се оказва, че гради голяма част от идеалиите и разбиранията си за света, за собствената си принадлежност, на основата на подмияната? Как преминават Вие самият през живота с цялата тази информация? Били сте и член на Комисията по досиетата.

Понякога много се дразня да гледам по телевизите някого, който с позицията на „Аз съм едният си“ разказва небивалици от българската история. История се пише само на основата на документи. Всичко друго е свободни съчинения. Ако някъде пише, че някой е взел 7 милиона и го е видял, това е свидетелство. То тогава наистина ги е взел. Но аз да разкажа, че смяtam, че там някъде примерно са взети или изядени 7 милиона, то това вече е друго. Има ли документ - има история, няма ли документ - всичко е разказ, белетристика или някой нещо си написал. Това е трудното в нашето време, всички сме обикновени хора, но тези, които не са специалисти в съответната сфера, не могат да схванат дали това, което им се съобщава в момента, е вярно или е невярно. Ето ви един крещящ пример. Всички говорят за комунизма. Аз не съм живял в комунизма, не съм го видял комунизма. Аз съм живял при социализма. Тези, в Политбюро, те са живели при комунизма.

- По документите в БАН ли излиза така?

По документите в БАН излиза, че историята е една. Но разночетнитеят зависят от... как беше: интересът класти феса.

- В този смисъл какво от днешното време остава в научния, в историческия архив на БАН?

От живота на Академията остават много неща. Държавна агенция „Архиви“ събира документи от цялата държава по определена схема, със съответни изисквания. Описват се и се трупат и един ден всеки може да ги чете. Проблемът е, че не винаги се оставят документи. Например: първите правителства на България след 1990 година изобщо не водят протоколи на заседания на Министерския съвет.

- Как така няма нищо точно в онези размири времена?

Доколкото знам, в периода след 1989 - 1990 година, до средата на мандата, докол-

кото знам аз, няма такива протоколи от заседания на Министерския съвет. Едва от средата на кабинета на Иван Костов започват да водят такива. Сега дали са запазени някъде или не, не знам. Но правилата са, че на 10 години трябва да бъдат предавани такъв тип документи в държавните архиви и там трябва да се отлага такъв тип информация. Тези десет години обаче отдавна минаха.

- Това означава ли, че след като евентуално тази информация я няма, след време този период от историята ни може да се интерпретира по най-различни начини?

Хиляди, милиони.

- Това би променило отношението на хората, на младите българи, към този период на историята ни, към хората от този период. Защо не се осветли всичко това?

В България никога нищо не е правено. Всичко се решава отвън. Това сочи историята.

- Това ми го казвате с иронията на историк?

Не, това са фактите. А дали се харесват или не, това е различно нещо. Нито Освобождението от османското робство, нито Девети септември са чисто българска

Не, не сме си живели добре, но не сме се избивали. Живели сме много бедно и прекалено ниско. Имали сме толкова малко, колкото да преживеем годината и да дочакаме следващата. Това, с този начин на живота, са повече от 30 генерации по нашите земи. Които са живели при тези условия. Значи мисленето на човека е таково. Попе какво се случва? Идва Освобождението. Освобождават ни, тръгваме да правим собствена държава. Минават две генерации, пряко или и три, и идва една друга промяна. Голяма част от интелигенцията, от младата интелигенция на България, гражданините й, изчезват. Те нямат поколения, те са избутани в странни, ако не са избити от властта. Те не могат да участват в репродукцията на поколенията, в пресъздаването на интелигенцията. Махат се, слагат се върни. Букавално верни! Тези верни хора обикновено

Д-р Валери Кацуров е директор на Научния архив на БАН. Историк и архivist, специалист по историята на формиране на българската народност, един от авторите на „История на България по дати. Българската хроника“.

Роден е през 1953 г. в София. Завършил е история и философия в Софийския университет „Свети Климент Охридски“.

Главен асистент в катедра „Архивистика и помощни исторически дисциплини“, доктор по история. Работил е в БАН, преподавал е в СУ в специалностите „Съхранение на архивните документи“ и „Български институции и документи - VII-XIX в.“. Бил е член на комисията по досиетата, издигнат от ДСБ.

Д-р Кацуров бе в Казанлък по лична покана на инж. Владимир Чучумиев, регионален координатор на РАЦ - Казанлък, за да представи поредната изложба, съвместно дело на Регионалния академичен център към БАН и ИМ „Искра“.

Експозицията бе посветена на 100-годишнината от края на Първата световна война.

Едно интервю в контекста на всичко, което ни се случва напоследък.

Не само това. По стечание на обстоятелствата бях член на Комисията по досиетата 5 години. Искам да ви кажа, че там, в архива на Комисията по досиетата, има уникални документи за българската история, които не са ползвани досега. Но самата комисия в момента не изпълнява функции по разкриване същността на документите, а само установява и обявява имената на отделни хора. А има страшно много документи, които носят информация за периода на социализма. Които са непубликувани, неизползвани. Например, от документите става ясно, че има съпротива на гражданините срещу тогавашното управление. Това не е използвано. Не е влязло в научен оборот. Има саботажи, правени по заводи и предприятия, има опити за създаване на организации, които са антикомунистически, да го наречем. Слаби, но има. След това има разкази за ежедневието на хората, каквито няма да намерите никъде. От тези разкази могат да се напишат романи, книги, стига човек да има афинитет към писането. Човешки истории,

работа. Нищо. Отгоре на това - какво става веднага след Девети септември? Тези, които тук активно са замесени в така наречената антифашистка борба, като идват онези от Москва, които са емигранти, разசистват ги и вземат властта. Простицък механизъм. Трайко Костов е последният разчистен.

- Какво трябва да знае 30-40-годишният българин за това време, преди 1989 година? Минаха вече 29 години оттогава, а някак живеем в странно дежа вю на преди?

Първо трябва да знаем собствената си история ...

... но тя се оказва в голяма степен подменена ...

... собствената ни история има няколко интересни неща: докато цяла Европа се тресе от различни войни - една 100-годишна, една 30-годишна, и там буквально се избиват, тук, под сянката на падишаха, няма нищо. Пишман спокойствие! Сега всеки патриот ще каже: „О, добре сме си живели“.

20-тонен камион по него и той няма да падне. А сега какво правим?

- А как се преживява това? Как се вади национална поука от непрекиждането?

Национална поука - трудно. Още повече от непрекиждането. Предядо ми е роден в Османската империя, за мен държавата е враг, както винаги е била враг. Това е труден процес, той трябва да се преживее. Да минат поколенията, един да си остави костите в битки, пък втори, трети и там някъде след това някоя почва да мисли. Най-разочарованитеят човек в българската история е Раковски. Той преживява всички възможни опити, прави всички възможни опити да се освободи България с чужда помощ или без, с вътрешна организация, и в края на живота си е безкрайно разочарован. Защото вижда, че няма да стане така. Според мен, и Левски си отива разочарован на бесилото. И какво става? България се освобождава с външна сила, без въстание.

- А има ли изобщо оптимист българска история?

За мен Христо Ботев е голям оптимист. Той си го е казал: „В редовете на борбата да си найди и аз гроба“. И той точно това прави.

- Много хора тук сега възлагат надежди на поколенията българи зад граница и по-скоро на техните деца и внуци ...

... няма да се върнат.
... за да направят нова държава, нова България ...

Знаете ли каква е разлика между онова лошо време, кофти време - на Османската империя, а и през Възраждането е било още по-кофти, и сега? Тогава българите пращат децата си да се учат в чужбина. Те се учат и се върщат. Сега не се върщат. Даже прибират и родители си при тях. А по време на социализма какво беше? Не можеш да си покажеш и носа навън. Тогава са успели да избият зад граница, за всички онези 45 години, 11 500 души. Това е нищо. Абсурдно е да избияш тогава, държава сигурност те държи. А сега избягаха за 30 години почти 2 милиона българи. И още заминават.

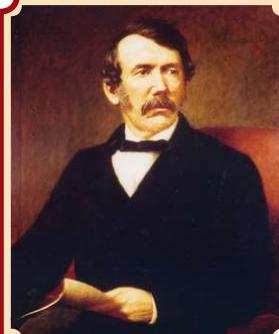
- Тогава да заровим на деждата в онези имагинарни нови задгранични български поколения. Да не разчитаме на тях!

Не, не. Просто трябва да разчитаме на собственото си чувство за отговорност и на дълга си да работим. Това, което остава след нас, са децата и резултатът от нашия труд. Нищо друго.

Деляна Бобева

ДЕЙВИД ЛИВИНГСТЪН

Вие сте д-р Ливингстън, предполагам?

Дейвид Ливингстън /1813-1873/ е шотландски лекар, мисионер, най-великият европейски изследовател на Африка за всички времена. Там той прекарва 30 години, изминава ок. 50 000 км пеша. Първият европеец, пресякъл Калахари – „земя на жаждата“, и първият, описал релефа на Южна Африка, прекосявайки я от запад на изток. Пръв изследова река Замбези. Открива и изследва: водопада Виктория, извора на река Конго, езерата Нгами, Дило-ло, Ширва, Ниса, Танганика, водопадите Мърчисън, масивите Мландинда, река Луалаба и др.

Води борба срещу търговията с роби. Присъден му е златен медал от Кралското географско дружество. „Много по-лесно е да направиш едно пътешествие, отколкото да го опишеш“, казвал Ливингстън – автор на „Пътешествия и изследванията на един мисионер в Южна Африка“, а заедно с брат си – и на „Разказ за пътешествието по Замбези и нейните природи“. Посмъртно са издадени „Последните дневници на Дейвид Ливингстън в Централна Африка“. В много страни по света името му носят градове, планини, острови, езера, университети, училища, колежи, музеи, храмове, болници, улици, растения... В негова чест са издигнати паметници, снимани са филми, пусканы са банкноти. В Глазгоу е изграден Музей на Ливингстън. През 2002 г. мисионерът е обявен за един от 100-те най-велики британци.

Мисионер по душа. Дейвид е едно от петте деца в бедното семейство на Нил Ливингстън, уличен търговец на чай, и Агнес Гюнтер. Роден е на 19 март 1813 г. в Блантайър. Бил упорит и свободолюбив дете. На 10 г. станал търкал, работел по 14 часа. С първата си заплата си купил латинска граматика, на 16 свободно четял Вергилий и Хораций. Спестли пари и завършил медицина в университета в Глазгоу. Изучавал и гръцки, теология, ботаника, зоология и астрономия. Мечтал да стане мисионер. Членувал в Лондонското мисионерско дружество – към Южна Африка го насочил Робърт Мофат. Покъсно д-р Ливингстън сам ще се определи като „мисионер по душа“. Бил човек, неподвлян от славата, с малко грубоват външен вид, с чист и ясен поглед, с чувство за хумор, с необичайно открит и честен характер.

Началото на великия път. На 27 г., през 1841 г., пристигнал в Африка. Предстояли му интересни и трудни 30 години и 3 дълги и източителни експедиции. Бързо научил езика и обичаите на местните. През 1842 г. стигнал до места в Калахари, където европеец не бил стъпвал. Смятал, че мисионерски дълг не означава да имаш отшелнически вид и да държиш Библията под мишищата си. Той служил на Христос, дори когато извършвал астрономически наблюдения или убивал бивол, за да нахрани хората си.

бечуаните, сприятелило се с војда Сечеле. Заедно с туземците Мери плятала кошница, правела свещи, варила сапун, пекла хляб, учела ги да шият.

Бракът им продължил 18 години, 8 от тях Мери прекарала без известност от мъжа си. Родила 4 деца, зараждането на едно от тях Ливингстън научил година по-късно. Сечеле им прашал месо, скакалици и пържени жби, хората подавлявали на децата местното лакомство – огромни гъсеници, които те ядяли с удоволствие. Мери умира от малярия през 1862 г. Погребана е в Чунгана, най-красивото място по бреговете на Замбези.

Първите експедиции. „За едно успешно пътешествие трябва да вземеш колкото е възможно по-малко багаж и да не забравиш да вземеш разядъка си“, казвал Ливингстън. Тръгвал, запасен с оръжие и барут, чай, кафе и захар, малка дреха и обувки, кутийка с лекарства, термометър, компас и с най-необходимите си книги – Библията, морски календар и логаритмична таблица. Възходовете му давали волове, бикове и слонови бивни, които да продаде по пътя, осигурявали му лодки, плувци и гръбци. Пътуванията често били ужасни – болести, глад и трудни терени. За да мине през териториите им, племената искали да им заплатят с хора. Но той успявал да се разплати с дрехи и украсения, веднъж дал единния си бик, друг път – единственото си одялло.

Опасностите. „При мисията за тях сега изпитвам по-голям страх, отколкото, когато те ставаха“, пише храбрият мисионер. Неведнъж имал срещи с крокодили, а след схватка с лъв ливингстъната му ръка останала завинаги увредена, трудно стрелял и плувал. Африканците нарекли доктора Великия лъв. При друго нещастие загубил дясното си око. През 1853 г., получил първия си пристъп на треска, измъчвала го до края на дните му.

Или ще отворя Африка, или ще умра. Това казал изследователят, след като през 1849 г. открил езерото Нгами, където за парче плат си купил земя и привърдал там Мери и децата, но за

безопасност после ги изпратил в Шотландия. Смятало се, че в пустинята няма растителност, но той успял да събере 23 ядивни корена и 43 плода. През 1854 г. изследвал долината на Замбези. Стигайки до поселението на Маколо, бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители.

за кратко в родината си и заедно с брат си издаде още една книга. **Срещу болестите.** Докторът не само лекувал африканците, но и изучавал методите на местните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители. Бил удивен от вакината им срещу инфекции – те смесвали съдържанието на гнойните лечители.

лизовани хора, най-доброто в отношенията с тях е искреността“, записал Ливингстън. А африканците той се отнасял като с равни. Заради това, че им показвал как работят часовниковът, лупата, компасът, далекогледът, те го богочовляли. Наричали го Големия доктор, а местните вождове – Баща. Сечеле, например, издал „указ“ за покръстването на 9 племена, умноожил училищата и показано вънръл съргугите си на бащите им, оставил си само една. А Секелету, който пазел фургона на Ливингстън непокътнат цели 7 години, издал заповед: „Никой да не допуска наке / докторът/ да бъде гладен!“.

Д-р Ливингстън, предполагам? Тази е най-известната фраза в историята на географските открития на 19 век. Произнесена е от журналист Хенри Стенли от в. „Ню Йорк Хералд“ при срещата му с болния от треска мисионер на

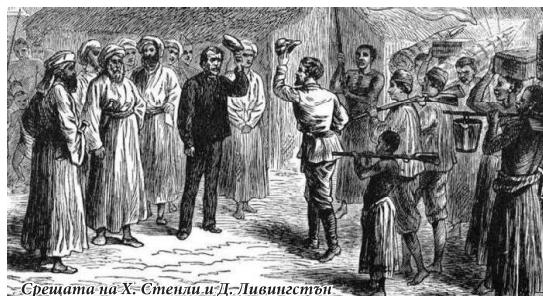
лекарството „Livingstone Rousers“ и медицинските аптечки „Ливингстън“. Изследователят страдал от сърдечни проблеми. Виждал как местните ловци стриват на прах семената на някво растение и мажат с него стре-

Паметникът на Ливингстън до водопада Виктория

открил езерото Диоло и про-дължи пътя си до Индийския океан. **Водопадът Виктория.** През 1855 г. с 83 лодки, сред крокодили и хипопотами, се спуснал по Замбези. На 17 ноември пред очите на пътешествениците се разкрила потресаваща гледка: уникнал водопад с височина 120 м. и ширина 1800 м., наречен от местните Мози-оа-тунга – Търмящ дим. Изследователят

лиته си – за няколко часа животните умирали. Сложил от праха в бортичката си, в няя била и четката му за зъби. Когато си измил зъбите, усетил, че пулът му отслабва. Така открил лековитите свойства на странфрантуса. Изпратил от праха в Англия за анализа. До края на 20 л. лекарството се използвало при инфаркт и други сърдечни болести.

Срещата на Х. Стенли и Д. Ливингстън

му дал името Виктория – в чест на английската кралица. Днес до него е издигнат паметник с изписан девизът на откривателя: „Християнство, търговия и цивилизация“.

Триумфалното завръщане. През 1856 г. Ливингстън бил посрещнат в Англия като национален герой. Бил обсипан с награди, получил златен медал и аудиенция при кралицата. Кралият на Маклър съобщил, че наблюденията му са вече 2812. „Цялата вътрешност на Африка, – казал той, – носи отпечатък на Ливингстън. Направеното от него е безподобно“. С приходите от издадената си книга изследователят се погрижил за образоването на децата си, за майка си и втората си експедиция /1858-1864 г./.

В Африка – отново. Тя била по-добре финансирана и организирана. С него били Мери, синът му Робърт и брат му Чарлз. Ливингстън открил езерото Ширва и Рувум, събрал огромен научен материал в областта на ботаниката, зоологията, геологията, етнографията. През 1864 г. се завърнал

Срещу робството. Мисионерът смятал, че, ако търговията с роби бъде ликвидирана, ще съвърши много повече от всичките му открытия, взети заедно. Заради тази си каузата през 1858 г. поста консул в Африка – длъжност без заплащане и право на пенсия. Не спрял, дори когато бурите разрушили дома му и изгорели книгите му, с които спестявал от детството си. Пишал гневни писма до португальския крал, търсил съдействие от Кралят на Африка. За да могат племената от вътрешността на Африка директно да търгуват с европейските центрове по брега – с добитък, вълна, кожи и плодове, той разработил генерален стратегически план – за прокарване на път до там и европейците да получават евтини стоки, вместо да купуват роби. **Обичта на африканците.** Когато си имаш работа с нециви-

10.11.1871 г. в с. Ужиджи. Бил поредният, тръгнал да издирива Ливингстън. След като няколко експедиции не го открили, имало опасения, че е загинал. От дълбините на Африка, по време на третата си експедиция /1866-1873 г./, с цел да стигне до изворите на Нил, изследователят рядко можел да изпрати вести за себе си, но открил и изследваше езерата Танганика и Мверу и река Луалаба. Хенри му донесъл писма, пари, лекарства и продукти. Двамата изследвали северната част на Танганика и установили, че езерото не е свързано с Нил. Ливингстън отказал да се завърне в Европа. Стенли му оставил оборудването си, взел писмата и дневника на мисионера и поел по обратния път.

Последният маршрут. На 13.02.1873 г., преминавайки през непроходими територии, Ливингстън достигнал езерото Бангвеул. Бил безкрайно изтощен, не можел да се движи. Венрите му африкански спътници го понесли на ръце. На 1 май с. г. до селцето Читамбо великият пътешественик издиринал. Неутешимите туземци, според местните обичаи, извадили сърцето му и го погребали с по-чести под най-голямото дърво. На това място днес има издигнат мемориал. Балсамирали тялото му – със сол и две седимици сунене на слънце, и отново го понесли. За 9 месеца изминали 1500 km – до Багамайо, на брега на океана. Оттам с кораб тялото на изследователя отпътувало за Англия, за да намери вечен покой в Уестминстърското абатство, редом с най-великите синове на нацията. Към процесията се присъединил африканец с бяло знаме и надпис с черни букви: „На Ливингстън – приятелят на робите!“.

Мария Рашкова

Зад връзка с редакторите на „Трибуна Арсенал“:

Редакция: e-mail: tribuna.arsenal@gmail.com
Делянка Бобева: 0882 98 70 13, e-mail: didab@abv.bg
Диана Рамналиева: e-mail: diana_ramnalieva@abv.bg

Юлия Младенова: 0882 98 70 14

Мария Рашкова: 0882 98 70 12; Първолета Петкова: 5 74 55

Мери. През 1845 г., вместо на месец, той я отвел на 35-километров преход из пустинята. Дори временно, дъщерята на Мофат смело го следвала на всякъде. На брега на Колондже мисионерът построил къща от камъни и изкопал оросителен канал. Семейството заживяло с